

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2011 roku

Sąd Rejonowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Wydział VI
w składzie następującym:

Przewodniczący **SSR Grzegorz Tyrka**

Protokolant **Beata Ulfig**

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2011 roku w Gliwicach
na posiedzeniu niejawnym

sprawy **J Z**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z**

o zasiłek chorobowy

postanawia:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm) zwrócić się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego, czy art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 1999 roku, Nr 60, poz. 636 ze zm.) jest niezgodny z art. 32 ustęp 1 w związku art. 67 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. na podstawie § 106 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2007 roku, Nr 38, poz. 249) zawiesić postępowanie w sprawie do czasu zakończenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym RP.

SSR Grzegorz Tyrka
sędzia

Zgodność z oryginałem potwierdza
Kierownik sekretariatu

Beata Ulfig
Kierownik sekretariatu

Uzasadnienie

Pytanie prawne zostało sformułowane na podstawie następującego stanu faktycznego:

J Z pobiera emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od dnia sierpnia 2009 roku. Z uwagi na niskie świadczenie emerytalne, J Z podjął zatrudnienie na podstawie umowy o pracy. Jako pracownik podlegał ubezpieczeniom społecznym w pełnym zakresie, a więc został objęty zarówno obowiązkiem ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, jak również obowiązkiem ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Z wynagrodzenia za pracę były odprowadzane składki także na ubezpieczenie chorobowe.

W okresie od dnia stycznia 2011 roku do dnia stycznia 2011 roku i od dnia stycznia 2011 roku do dnia lutego 2011 roku ubezpieczony J Z był niezdolny do pracy i pracodawca M T wypłacała mu wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy na podstawie art. 92 Kodeksu pracy.

W okresie od dnia lutego 2011 roku do dnia kwietnia 2011 roku J Z był niezdolny do pracy. Dnia marca 2011 roku stosunek pracy J Z wygasł z powodu zgonu pracodawcy – art. 63² § 1 Kodeksu pracy. Z dniem marca 2011 roku wygasł obowiązek ubezpieczeń społecznych po stronie J Z, bowiem ustał jego stosunek pracy – art. 13 punkt 1) ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1998 roku, Nr 137, poz. 887).

J Z wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z o zasiłek chorobowy za okres od dnia marca 2011 roku do dnia kwietnia 2011 roku.

Decyzją z dnia maja 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z znak odmówił J Z prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 1999 roku, Nr 60, poz. 636 ze zm.), zgodnie z którym zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. Na uzasadnienie organ rentowy podał, iż J Z

w okresie objętym sporem miał ustalone prawo do emerytury, a jego stosunek pracy ustał z mocy prawa.

J Z nie zgodził się z decyzją organu rentowego i wniósł odwołanie do Sądu Ubezpieczeń Społecznych. Na uzasadnienie podał, iż zasiłek chorobowy jest świadczeniem należnym, albowiem w okresie świadczenia pracy były odprowadzane składki na ubezpieczenie chorobowe. Nadto, nie miał wpływu na ustanie stosunku pracy, gdyż jego pracodawca zmarł. Gdyby pracodawca żył, to pozostawałby w stosunku pracy i nabyłby prawo do zasiłku chorobowego.

Pytanie prawne zostało sformułowane na podstawie następującego stanu prawnego:

Zgodnie art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 1999 roku, Nr 60, poz. 636 ze zm.) -- zwaną dalej ustawą zasiłkową -- zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.

Z przepisów ubezpieczeniowych wynika ogólna zasada, iż w sytuacji kiedy niezdolność do pracy została zapoczątkowana w czasie stosunku pracy i trwa po ustaniu zatrudnienia, prawo do zasiłku chorobowego przysługuje przez cały czas trwania tej niezdolności, aż do wyczerpania okresu zasiłkowego.

Prawo do zasiłku chorobowego w ramach kontynuacji ochrony ubezpieczeniowej z tytułu niezdolności powstałej w czasie zatrudnienia może ustać wcześniej, to jest przed wyczerpaniem okresu zasiłkowego, wraz z ustaniem niezdolności do pracy albo z przyczyn określonych w art. 13 ustawy zasiłkowej.

W orzecznictwie i literaturze zwrócono uwagę, iż zasiłek chorobowy udzielany po ustaniu zatrudnienia jest świadczeniem wyjątkowym. Ryzykiem chronionym jest niemożność wykonywania (kontynuowania lub podjęcia) każdej działalności zarobkowej, dającej źródło utrzymania, niemożność otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia emerytalnego, rentowego *etc.* (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01, OSNP 2002, nr 1, poz. 18; Biul. Sądu Najwyższego 2001, nr 8, s. 3; OSNP-wkł. 2001, nr 20, poz. 2; Prok. i Pr. 2002, nr 1, s. 44; Wokanda 2002, nr 2, s. 17; OSP 2002, z. 12, poz. 151). Przyczyny ujęte w art. 13 ustawy zasiłkowej pozostają ze sobą w ścisłym i logicznym związku i stanowią jednorodny zbiór, którego poszczególne elementy opisują (przez negację) ryzyko chronione tym świadczeniem. Przyczyny objęte

katalogiem z art. 13 ustawy zasiłkowej to wszystkie te okoliczności, kiedy nie dochodzi do spełnienia się ryzyka ubezpieczenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/01, OSNP 2002, nr 1, poz. 18; Biul. Sądu Najwyższego 2001, nr 8, s. 3; OSNP-wkł. 2001, nr 20, poz. 2; Prok. i Pr. 2002, nr 1, s. 44; Wokanda 2002, nr 2, s. 17, OSP 2002, z. 12, poz. 151). Wspólną cechą przyczyn wyłączających prawo do zasiłku jest istnienie innych źródeł dochodów z ubezpieczenia społecznego (emerytura lub renta z tytułu niezdolności do pracy), z Funduszu Pracy (zasiłek dla bezrobotnych, zasiłek lub świadczenie przedemerytalne) bądź z własnej kontynuowanej lub podjętej działalności zarobkowej (dochód z tej działalności lub zasiłek chorobowy z tytułu kontynuowanej równoległe lub nowej aktywności zawodowej, nabyty na ogólnych zasadach). We wszystkich tych przypadkach wypłata zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia byłaby sprzeczna z *ratio legis* omawianej regulacji, która sprowadza się do dostarczenia środków utrzymania byłemu ubezpieczonemu, który z powodu ustania pracy zarobkowej traci dotychczasowe dochody, a któremu choroba przeszkodziła w znalezieniu i podjęciu nowej pracy zarobkowej, a tym samym nowego źródła dochodów (H. Pławucka, glosa do uchwały SN z dnia 30 sierpnia 2001 r., III ZP 11/2001, OSP 2002, z. 12, poz. 599).

Jedną z sytuacji, która skutkuje wyłączeniem prawa do zasiłku chorobowego, jest posiadanie przez osobę niezdolną do pracy ustalonego prawa do emerytury lub renty. Osoba, która otrzymuje świadczenia emerytalne lub rentowe, uzyskuje dochód, dlatego ustawodawca nie uznał za uzasadnione chronić jej niezdolności do pracy poprzez wypłatę zasiłku chorobowego. Jeśli zatem rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z powodu przejścia na emeryturę, ale emerytura nie została jeszcze przyznana, zasiłek chorobowy będzie przysługiwał do dnia nabycia prawa do emerytury. Z kolei jeśli emerytura przyznana zostanie od dnia rozwiązania stosunku pracy, wypłacona kwota zasiłku chorobowego zostanie potrącona z emerytury (Inetta Jędrasik-Jankowska, „Pojęcia i Konstrukcje Prawne Ubezpieczenia Społecznego”, Warszawa 2006, t. 2, s. 192-193, 202-205).

Sąd Orzekający, zadając pytanie prawne, powziął następującą wątpliwość:

Za wzorce kontroli normy prawnej zawartej w art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy zasiłkowej Sąd, przyjął normy prawne zawarte w art. 32 ustęp 1 w związku z art. 67 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.).

W ocenie Sądu Pytającego art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy zasiłkowej jest niezgodny z normami wzorcami w zakresie, w jakim pozbawia emeryta lub rencisty prawa do zasiłku chorobowego w razie kontynuacji niezdolności do pracy po ustaniu ubezpieczenia chorobowego.

I

Zgodnie z art. 32 ustęp 1 Konstytucji wszyscy są wobec prawa równi; wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Wymóg zagwarantowania równości praw i równego traktowania zawarty jest w Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku (art. 32, 33, 60, 65 ust. 1, 66, 68 ust. 3). Ograniczenia prawa do równego traktowania mogą być wprowadzone tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób (art. 31 ust. 3).

Równość nie może być utożsamiana z jednakowością, z identycznością. Trybunał Konstytucyjny dokonał wykładni tego pojęcia wyjaśniając, że wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się daną cechą istotną (relevantną) w równym (jednakowym) stopniu mają być traktowane równo (jednakowo), a więc według jednakowej (takiej samej) miary, bez różnicowań, zarówno dyskryminacyjnych, jak i faworyzujących. Różnicowanie w prawie jest dopuszczalne jednakże z uwzględnieniem uzasadnionego społecznie kryterium różnicowania prawa (orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 09.03.1988 r. U. 7/87 (OTK 1988, s. 14), z 14.10.1989 r. K 6/89 (OTK 1989, poz. 7), z 03.09.1996 r. K 10/96 (OTK ZU nr 5, s. 2810), z 28.11.1995 r. K 17/95 (OTK 1995, cz. II, s. 183), z 29.09.1997 r. K 15/97 (OTK 1997, nr 3-4, poz. 37).

Powyższe rozwiązanie uregulowane w art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy zasiłkowej narusza zasadę równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji). Ubezpieczony, który ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, posiada prawo do zasiłku chorobowego w okresie zasiłkowym tak długo, dopóki podlega ubezpieczeniu chorobowemu. W razie ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego (na przykład z powodu ustania stosunku pracy) emeryt lub rencista traci prawo do zasiłku chorobowego. W ocenie Sądu Pytającego dochodzi do nieuzasadnionego różnicowania sytuacji prawnej niezdolnych czasowo do pracy emerytów, którzy pozostają w stosunku pracy, jak i emerytów, którzy w okresie niezdolności do pracy utracili status ubezpieczonego, w następstwie ustania stosunku pracy.

Argumentacja doktryny i orzecznictwa na gruncie art. 13 ustęp 1 punkt 1) ustawy zasiłkowej, iż prawo do zasiłku nie przysługuje, gdy osoba niezdolna do pracy ma inne źródło dochodu nie znajduje oparcia w zasadzie równości. Niezdolny do pracy emeryt, mimo pobierania świadczenia emerytalnego, otrzyma w okresie zasiłkowym zasiłek chorobowy, pod warunkiem że będzie podlegał ubezpieczeniu chorobowemu. Oznacza to, że emeryt otrzyma zasiłek chorobowy, mimo że ma inne źródło dochodu w postaci emerytury; natomiast emeryt, którego niezdolność do pracy powstała przed ustaniem

ubezpieczenia chorobowego i była kontynuowana po ustaniu tego ubezpieczenia, otrzyma za okres do ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego emeryturę i zasiłek chorobowy; zaś po ustaniu tytułu ubezpieczenia wyłącznie emeryturę. To samo odnosi się do osoby uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zasiłek chorobowy ma umożliwić odzyskanie zdolności do pracy, a tym samym dalszej pracy przez emeryta i rencistę.

II

Zgodnie z art. 67 ustęp 1 Konstytucji obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyliczenie uprawnień wskazanych w cytowanej normie jest enumeratywne, co oznacza, że art. 67 Konstytucji nie odnosi się do sytuacji w nim niewymienionych (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 stycznia 2000 r., sygn. K 18/99, OTK ZU nr 1/2000, poz. 1). Poza wskazaniem podstawowych sytuacji, w których obywatelowi musi przysługiwać prawo do zabezpieczenia społecznego w pozostałym zakresie ustawodawcy przysługuje duża swoboda regulacyjna, ale swoboda ustawodawcy nie jest nieograniczona (zob. wyrok TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. K. 9/00, OTK ZU nr 8/2000, poz. 294). Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że żaden obywatel, który znajduje się w jednej z sytuacji wskazanych w art. 67 Konstytucji, nie może zostać pozbawiony świadczenia gwarantującego mu uzyskanie przynajmniej minimum życiowego (zakaz naruszania istoty prawa do zabezpieczenia społecznego; zob. wyroki TK z: 8 maja 2000 r., sygn. SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107; 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 15; 27 stycznia 2010 r., sygn. SK 41/07, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 5). Ponadto wszelkie regulacje z zakresu zabezpieczenia społecznego muszą być zgodne z ogólnymi zasadami i wartościami wynikającymi z Konstytucji, takimi jak: zasada równości, zasada sprawiedliwości społecznej czy zasada poprawnej legislacji.

Celem prawa do zabezpieczenia społecznego, wynikającego z art. 67 Konstytucji, jest zagwarantowanie odpowiedniego poziomu życia w warunkach obniżonej zdolności zarobkowania spowodowanej niezdolnością do pracy przez czynniki wymienione w tym przepisie, tj. chorobę, wiek, inwalidztwo albo brak pracy.

W ocenie Sądu Pytającego norma prawna zawarta w art. 13 ustęp 1 punkt 1 ustawy zasiłkowej niewłaściwie realizuje treść konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, prowadząc do pozbawienia emeryta lub rencisty prawa do zasiłku

chorobowego w razie kontynuacji niezdolności do pracy po ustaniu ubezpieczenia chorobowego. Z jednej strony wynagrodzenie za pracę wliczane jest do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne (zatem pracownik uiszcza od niego składkę), z drugiej jednak strony pracownik-emeryt, mimo uiszczania składki na ubezpieczenie chorobowe jest pozbawiony prawa świadczenia na wypadek choroby, od której się przecież ubezpieczył, po ustaniu stosunku pracy. Pracownik (w tym także pracownik emeryt-rencista) uiszcza składki na ubezpieczenie chorobowe od tzw. ryzyka chorobowego, to jest zdarzenia losowego, jakim jest choroba. W związku z tym ochrona sytuacji czasowej niezdolności do pracy winna także obejmować emeryta-rencistę, którego niezdolność do pracy powstała także po ustaniu ubezpieczenia chorobowego.

Skoro wolą ustawodawcy jest zapewnienie choremu pracownikowi-emerytowi (renciście) środków umożliwiających leczenie, rekonwalescencję, oszacowanych – w potocznym rozumieniu - na 80 procent średniego wynagrodzenia pobieranego w roku poprzedzającym zachorowanie, to regulacja skutkująca niewypłaceniem takiemu choremu emerycie-renciście zasiłku chorobowego (tylko dlatego, że w czasie trwania niezdolności do pracy ustał tytuł ubezpieczenia społecznego) godzi w istotę prawa do zabezpieczenia społecznego, o której stanowi art. 67 ustęp 1 Konstytucji.

W sprawie objętej pytaniem prawnym pracownik-emeryt nie miał wpływu na ustanie stosunku pracy, a tym samym ubezpieczenia chorobowego. Stosunek pracy bowiem wygasł na skutek zgonu pracodawcy. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że gdyby pracodawca żył, to stosunek pracy J Z trwałby i otrzymałby on zasiłek chorobowy za sporny okres.

Wpływ orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na rozstrzygnięcie odwołania J Z od decyzji organu rentowego.

Pozytywna odpowiedź na pytanie prawne, daje możliwość skutecznego dochodzenia przez J Z zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego.

Na podstawie art. 193 Konstytucji Sąd Rejonowy w Gliwicach zadał pytanie prawne o treści jak w sentencji, a na podstawie § 106 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 roku regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2007 roku, Nr 38, poz. 249) zawiesił postępowanie.

SSR Członek Wyk. potwierdza
Kierownik sekretariatu
Sądu Rejonowego
Dana J. [signature]